BAŞMUHARRİRİ
Ahmet Emin YALMAN
Vatan Evi
Cağaloğlu, Molla Fenari sokağı: 30 _ 32
Telef. 24136 - Telg. VATAN İst.

Perşembe 27 AĞUSTOS 1942

VATAN

Yıl: 3 — Sayı: 680 «DOGRUYA DOĞRU - EGRİYE EGRİ» Fiyatı 5 Kuruş

MENFAATİNİZ...
VATAN'ın
Küçük ilânlarını
Salı günleri 4 cü sayfamızda okumaktır.

Millî Şef İnönü, Ankaraya döndüler

Harp Ekonomisinin ilk icabı

Nebatî yağların her nev'ini yetiştiren bir memleket, makine yağı sıkıntısı çekerse plânlı çalışma yoluna henüz girememiş demektir.

Yazan: **Ahmet Emin YALMAN**

YAPILAN DAVET ÜZERİNE İNGİLTEREYE HAREKET EDEN BAŞMUHARRİRİMİZDEN:

Adanada tahminimizden bir gün fazla kaldık. İçime dert olan bir, iki mevzuu, bu sayede, seyahate çıkmadan evvel kâğıda dökmiye vakit ve imkân buluyorum.

Mevzulardan birisi, istihsal hayatımıza ait esaslı ihtiyaçları ikame yoluyla karşılamak meselesi...

Ankarada son bulunduğum sırada, kömür havzasından yeni gelmiş bir arkadaşa rastgeldim. Bana dedi ki:

— Geçen sene kömür kıtlığı karşısında kaldığımız zaman direk, elektrik santrali ve işçi diye feryat ediyorduk. Bu sene direk, santral, işçi derdi az, çok halledildi. Fakat kömür istihsali diğer bir yokluk karşısında inliyor, makine yağı yokluğu...

Makinelerin yoluyla yağlanamaması, karşıdan karşıya zannedilebileceğinden daha büyük bir felâkettir. Traktörlerimiz on vagon yerine dört vagon çekebiliyor, diğer makinelerimizin verimi ona göre azaldı. Kömür istihsali hiç yoktan baltalanmıştır. Daha fenası, yağsızlık yüzünden makinelerin ömrü azalıyor. Kömür havzasının milyonlara mal olan makineleri tehlikededir. Halbuki meselâ Romanyadan yağ getirtmekle meşgul daire bunun memlekete kaça mal olabileceğini hesaplamıyor. Teferruat üzerinde kâğıt dolduruyor ve vakit öldürüyor.

Bu sözler beni dehşete düşürdü. Sırf makine yağı olmadığı için kömür istihsalinin azalmasından ve makinelerin ömrü tükenmesinden dolayı değil... Memleketteki türlü türlü imkânlardan istifade edemiyerek böyle bir aciz vaziyetine düştüğümüzden ve en esaslı ihtiyaçların sahipsiz kaldığından dolayı...

Bizim gibi nebati yağın her nevini istihsal ve ihraç eden bir memleket için makine yağı yapmak sihirbazlığa ihtiyaç gösteren bir dava değildir, basit bir meseledir. Yolu aranması, hariçten vasıta ve teçhizat getirtmek lâzımsa bunun süratle yapılması icap eder.

Bütün felâket şuradadır ki, hepimiz bol ağızdan harp ekonomisi deyip duruyoruz. Fakat harbin dördüncü senesi başlamak üzere olduğu halde hâlâ plânlaşma yoluna giremedik, harp yüzünden ikameye muhtaç bir hale gelen maddeleri tesbit edemedik ve sıraya koyamadık, boşlukları doldurmak için tedbir alamadık.

Biz bunları yapabilecek insanlar değil miyiz? Daha âlâsını yaparız. Fakat işlerin sahibi bulunması ve bu sahiplerin geniş salâhiyetlerle çalışabilmesi sayesinde...

Bugün yirmi sene evvelki halde değiliz, memlekette iş ve teknik sahasında olgunlaşmış dimağlar var. Eksiklerini de hariçten getirtebilirz. Olgun dimağları seferber hale koymak ve mevcut olmıyan şeylerin yerine mevcutları geçirmek yolunda bir teşebbüse hükûmetin çoktan girişmesi lâzımdı.

Bunu fertlerden bekliyemeyiz. Çünkü ikame yolundaki istihsaller, yarını karanlık işlerdir. Hükûmet, memleketteki makinelerin harap olmaması için nebati maddelerden makine yağı yapmak yolunu tutabilir ve bunun için yapılacak fedakârlığı tabii bulur. Fakat bir fert, bu işe sarılamaz. Çünkü yaptıklarını harp zamanında makul fiyata satabilir, fakat sulh baskın şeklinde gelince elindeki stokların kıymeti birdenbire düşeceğini, hariçten daha yüksek vasıflarda mal geleceğini ve tedarik ettiği tesisatı kullanmıya devam edemiyeceğini hesaba katmıya mecburdur.

Bir kurmay heyeti olmadan bir askeri hareketi idare imkân, olmadığını pek iyi biliyoruz, fakat en zor iktısadi işleri iktısadi bir erkânı harbiye heyetine dayanmadan yapabileceğimizi sanıyoruz. Evet ama sanmakla iş bitmiyor. Bu zihniyet içinde plânlı bir çalışma kök tutamıyor, her şey tesadüfe kalıyor. Günün birinde bıçak kemiğe dayandığı zaman «filân şey yok» diye telâşa düşüyoruz. Geçen sene direk meselesinde olduğu gibi, ona mal olabilecek şeyi ne zahmetler bahasına otuza mal ediyoruz, hem de kaliteden de büyük fedakârlık ederek... Fakat iptidadan işleri sıraya koymak zahmetini kimse üzerine almıyor.

İnsanın yandığı nokta şudur ki memlekette bu işlerin hakkından gelebilecek dimağlar vardır, fakat

(Devamı: Sa. 3, Sü. 2; de) .?.

Reisicumhurumuzu vilâyet hududunda Başvekil ve Ankara Valisi karşıladılar

Tetkik seyahatinden Ankaraya avdet buyuran Milli Şef İnönü'nün Ankaraya dönüş intibalarından

Ankara, 26 (A.A.) — Cümhurreisi Milli Şefimiz İsmet İnönü, doğuda yaptıkları seyahatten, bugün saat 11 de hususi trenlerile Ankara'ya dönmüşlerdir.

Başvekil Şükrü Saracoğlu ve Ankara Vali ve Belediye reisi Nevzad Tandoğan, Milli Şef'imizi vilâyet hududunda karşılamışlar ve Ankara'ya birlikte gelmişlerdir.

Cumhurreisimiz, istasyonda Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak, Vekiller, C. H. P. müstakil grup reisi, mebuslar, mülki ve askeri rical tarafından selâmlanmışlardır.

Millî Şef İnönü'yü dinlerken

Millî bünyemizin hüceyrelerini kuvvetlendirecek vitaminler köy enstitüleri

Yazan: **Mümtaz Faik FENİK**

Milli Şef, hangi meseleye el atsa, onun derhal aydınlanıp nurlandığını görüyoruz. Her dava onda en mükemmel ve en köklü tahlil ve terkibini bulmakta ve nihayet olgun bir halde gözlerimizin önüne serilmektedir. Milli Şefin, Ankaradan Samsuna yaptığı bir seyahatten sonra Samsunlu ... bahsini dikkatle, tekrar tekrar okuyalım. Bundan Milli Şefin köy enstitülerine ne kadar büyük bir ehemmiyet verdiğini bütün vuzuhile görmek kabildir. Çünkü bu enstitüler, milli bünyemizin hüceyrelerini kuvvetlendirecek olan vitaminlerdir. Sade A, B, C değil, bütün alfabe vitaminleri buradan bize hayat verecektir. Çünkü cemiyet hayatımızın ilk nüvesi, köydür. Ve bunlar nekadar kuvvet bulursa, Türk milli bünyesi o derece kuvvet kazanacaktır. İşe temelden başlamıştır. Çünkü köy kalkınması büyük binanın tek mesnedi olacaktır. Türkiye, köyünden şehrine çıkacaktır. Köylü çalışmanın zevkini, bilginin ve sıhhatin faydasını idrak ettiği müddetçe Türkiye mes'uttur. Milli Şefimiz, gezdikleri köy enstitülerinde gördükleri yapıcı, çare bulucu, çalışkan ruhtan memnunlukla bahsetmişlerdir. Vaz'eseverlik, köy enstitülerindeki gençlerimizin ruhuna işlemiştir. Buradan yetişen öğretmenlerin köylere dağılmaları, ve köy çocuklarını kendileri gibi yetiştirmeleri az bir kazanç mıdır?

Ben şahsan Malatya civarında Akçadağ köy enstitüsünü ziyaret ettiğim zaman bu enstitülerin ne büyük bir varlık olduğuna bir defa daha inandım. Sürülerin ardından başka hayatta, başka hiç bir emel gütmiyen çoban yavrular burada yapıcılığın, ve çare buluculuğun en yüksek nümunesini vermişlerdi. Akçadağ köy enstitüsünün bulunduğu yerde yepyeni bir şehir meydana gelmişti. Öyle bir şehir ki, fırını içindedir; binasını o şehirliler kurmuşlardır. Mekteplerini onlar yapmışlardır; ve bahçelerini onlar ekmişlerdir. Köy enstitüsü, herşeyin dışında köylü gençliğe bu yapıcı kudreti aşılamış olmakla övünebilir. Burada yetişen gençler, kahve peykesine harp ilân edecek ve onun yerine köye çalışmanın ve başarmanın zevkini aşılayacak en mühim kuvvet değil midir?

Sağlam bir nesiç dokumak için

(Devamı: Sa. 3; Sü. 4. de) %

Büyük taarruz gününde

Harp malûlleri Ankarada tezahürat yaptılar

Şehitliğe çelenkler kondu, şehitlerimizin aziz hatıraları bu törende saygı ile anıldı

Ankara, 26 (A.A.) — Eşsiz bir zaferle neticelenen büyük taarruzun başladığı 26 Ağustos günü ordu harp malûllerinin günü olduğu için Ankaradaki Harp Malûlleri seçkin davetlilerin asker ve bandonun iştirakile Ulus meydanında kutlamışlardır. Törene İstiklâl marşı ile başlanmış ve Atatürk anıtına bir çelenk konduktan sonra Türkün Ulusu ve aziz Milli Şefi için şeref tezahürü yapılmıştır. Bundan sonra harp malûlleri Şehitliği ziyaret ederek çelenk koymuşlar ve şehitlerimizin aziz hatıralarını yâdedip mânevi huzurlarında ihtiramla eğilmişlerdir. Bu akşam Ankara garnizon komutanlığı tarafından malûl gaziler için bir ziyafet verilecektir.

Çanakçalı firması

Bu pirinç tüccarı hakkında yürütülen iddialar

İddialar yanlışsa bu firma hakkında umumî efkârda mevcut tereddüt ve şüphe kaldırılmalıdır.

Mülga fiyat murakabe komisyonunun hakkında tuttuğu dosyalar mucibince iki defa Milli korunma mahkemesine sevkedildiği için pirinç ihtikârını idare eden müessese diye piyasada adı çıkan Çanakçalı firması hakkında zamanında müteaddit yazılar yazmıştık. Firma hakkında son bir ihbar ve tahkikatın, işe teşkilâtının lâğvile yüz üstü kaldığı da verdiğimiz haberler meyanında idi.

O zamanki yazılarımızda Çanakçalı firmasının Antakyadan 23 —

(Devamı Sa. 4, Sü. 4 de) */*

Ahmet Çanakçalı

Gazetecilerimiz Kahirede

Kahire Elçimiz şerefine bir ziyafet verdi

Matbuat heyeti uçakla Kahireden İngiltereye hareket etti

Kahire, 26 (A.A.) — Türkiye elçisi, 24 ağustos akşamı Türk basın heyeti şerefine bir ziyafet vermiş ve bu ziyafette Mısır gazetecilerile İngiliz şahsiyetleri hazır bulunmuştur. Türk basın heyeti, dün sabah uçakla İngiltereye hareket etmiştir.

BUGÜN
Dördüncü sayfamızda
Nuri Demirağ, Türk Hava Kurumu anlaşmazlığı
YAZAN:
Faruk FENİK

Acı hakikatler

Bir otomobil lâstiği kara borsada 1400 lira

Bu lâstik işinde, kara borsayı yaratan müteahhitlerdir.

Son günlerde, hariç piyasalardan otomobil lâstiği gelmeyişi, şehrimizdeki otomobil lâstiklerinin fiyatları üzerine mühim tesir yapmış ve lâstik fiyatları, kara borsa üzerinden 1400 liraya kadar satılmıya başlamıştır.

Dün bizzat matbaamıza kadar gelen, Babaeski plâkalı kamyon sahibi

(Devamı Sa. 4, Sü. 3 de) /***)

Kent Dükü öldü

Dük bir uçak kazasına kurban gitti

Ruzvelt, Kral ailesine taziyetlerini bildirdi

Londra, 26 (A.A.) — Hava nazırlığı dün akşam aşağıdaki tebliği neşretmiştir:

Hava nazırlığı, hava komodoru Altes Dük de Kent'in dün öğleden sonra, Sünderland tipinde bir deniz uçağının Skoçya şimalinde yere düşerek parçalanması üzerine vazife başında öldüğünü derin bir teessür ve kederle bildirir.

(Devamı: Sa. 3; Sü. 2 de) «o»

Ruslar Kalinin cephesinde üç şehri geri aldılar

Moskova, 26 (A.A.) — Bu gece neşredilen bir tebliğde bildirildiğine göre bundan on beş gün evvel Kalinin cephesinde 115 kilometre genişliğinde bir saha üzerinde Sovyet kıtaları Almanları 40 - 50 kilometre kadar geriye atmışlar ve Togarala - Siaradithc - Koronouf şehirlerile diğer altı yüz on mevkii geri almışlardır.

Bu hususi tebliğde tasrih edildiğine göre şu muharebelerde Alman kıtaları 45 bin kişi kaybetmişlerdir.

Bundan başka hava muharebelerinde ve uçaksavar bataryaları tarafından 252 Alman tayyaresi düşürülmüş ve 290 tayyare de ... tahrip edilmiş veya hasara uğratılmıştır.

Muharebeler Rijev bölgesinde devam ediyordu.

Vişi, 26 (A.A.) — Stokholmdan aldığımız bir habere göre, Ruslar Stalingrad şehrini tahliye etmeğe başlamışlardır.

Berlin, 26 (A.A.) — Alman orduları başkumandanlığının tebliği: Kafkasyada Alman dağ kıt'aları, düşmanın şiddetli mukavemetine rağmen yüksek dağ geçitlerinden birçoğunu elde etmişlerdir.

Leningrad batısındaki kesimde düşman, son derece çetin savaşlardan sonra doğuya doğru sürül-

(Devamı: Sa. 3, Sü. 6; da) £

Salomon adalarında

Amerikalılar altı Japon gemisini batırdılar

Ankara, 26 (Radyo Gazetesi) — Vaşingtondan haber verildiğine göre Uzakşarkta Salomon adaları civarında Japon deniz ve hava kuvvetlerile Amerikan deniz ve hava kuvvetleri arasında bir muharebe cereyan etmektedir. Japon deniz kuvvetleri arasında her sınıftan gemi bulunduğu bildirilmektedir. Amerikan kuvvetlerinin ne olduğu bildirilmemişse de aralarında bir uçak gemisinin bulunduğu ve Amerikalıların daha elverişli bir durumda olduğu söyleniyor.

Londra, 26 (Radyo - 0,45) — Amerikan tebliğinde bildirildiğine göre Salomon adaları muharebesinde altı Japon gemisi batırılmıştır.

Mukaddes belde

Yazan: **Ziya Şakir**

— 55 —

Jan Jüstinyani, bu hakarete daya namadı. Derhal Notarasın bulunduğu yere giderek, — imparatorun da orada bulunmasına rağmen — kılıcını çekti:

— Hain, sefil! Din düşmanlarına karşı kullandığım şu kılıçla seni gebertmeliyim.

Diye üzerine atıldı.

Eğer imparator orada bulunmasaydı, hiç şüphesiz ki, Notarasın hayatı o anda ve orada hitam bulacaktı. Fakat zavallı imparator, derhal Jan Jüstinyaninin kılıcına sarıldı. Onu teskin etmek için yalvardı. Notarası da, salondan dışarı çıkardı. Böylece, o felâket günlerinin iki faal şahsiyeti arasında ölümle neticelenecek olan mühim bir hâdisenin önünü aldı.

— 28 Mayıs —

Mukaddes beldenin müdafaasından başka birşey düşünmiyen İmparatorun ricalarına ve hattâ tehditlerine rağmen şehirde yenibaştan yanmaya başlayan nifak ve şikak ateşleri büyümeye başlıyor. Türk topçularının korkunç ateşlerile son günlerini yaşıyan Bizans kalesinin içinde de büyük yangın istidadı görünüyordu.

Bizansda, herşeyden evvel, müthiş bir rekabet hırsı vardı. (Cenevizli) lilerle (Venedik) liler, birbirlerini son derecede kıskanıyorlardı. Asırlardanberi iki unsur arasında devam eden bu rekabet ve kıskançlık, bir türlü sönmemişti. İmparatorun gözüne girmek, yüksek ve imtiyazlı mevkiler elde etmek için daima birbirlerile mücadele eden bu iki unsur, hayatlarını tehdit eden ölüm çemberine rağmen, daha hâlâ ihtirastan vazgeçmemişlerdi.

Harp başladığı zaman, her iki unsur da İmparatorun önünde eğilmişler:

— Haşmetmeab!.. Kılıcımızı ve kanımızı, hıristiyanlığın şerefini muhafazaya hasrediyoruz. Siz ki, şark kilisesinin hâmisi ve (mukaddes belde) nin sahibisiniz. Vazifemizi ifa etmek için, bize yer gösteriniz.

Demişlerdi.

Fakat bu müracaat, yüreklerindeki kahramanlık hislerinden ziyade, şahsi menfaatlerini temin içindi.

Her iki unsurda da garip bir zihniyet vardı... Şimdiye kadar Bizansı muhasara eden ordular nasıl muvaffakiyetsizlikle avdet etmişlerse, (Fatih) in ordusunun da, uzun bir muhasaradan sonra, mukaddes beldeyi zaptedemiyerek, diğer ordular gibi çekilip gideceğini zannediyorlardı. Buna binaen, harbe iştirak ederek İmparatorun gözüne girip, harpten sonra büyük makamlar ve imtiyazlar elde etmeyi düşünüyorlardı.

Sırası gelince arzedeceğimiz veçhile (Venedik) liler, muhtelif şekillerde, kendi gemilerile buraya gelmişlerdi. Cenevizlilerin ekserisi de aynı şekilde gelmiş olmakla beraber, bunlardan bir kısmı da (Galata) dan gönüllü olarak kaleye geçmişlerdi.

Venedikliler, Cenevizlilerin safiyane ve sadıkane bir maksatla çalıştıklarına emin olamıyorlardı. Onları menfaatperestlik ve ikiyüzlülükle itham ediyorlar:

— Siz, eğer isteseydiniz.. Türk padişahı (Mehmet), Rumeli hisarını yaptırırken ona mâni olabilirdiniz. Mâni olamasanız bile, birçok müşkülât ihdas ederdiniz. Siz, bunları yapmadıktan başka, hisar yapılırken amelelerin üzerine hücum eden Bizanslıların hareketlerine bile iştirak etmediniz... Sonra, (koca Türk) gemilerini bir denizden diğer denize aşırırken, tamamile kayıtsızlık gösterdiniz. Hattâ, gözlerinizin önünde cereyan eden bu büyük hâdiseyi, İmparatora bildirmediniz. Türk donanmasının, limana girmesine sebebiyet verdiniz... Yalnız lâkayd kalsanız, bunu korktuğunuza atfederdik. Sizi, mazur görebilirdik. Fakat siz, açıktan açığa mukaddes beldeye hıyanet etmekten çekinmediniz. Bedbaht (Jakomo) nun donanmayı yakacağı gece, Galata kulesi üzerinden Türklere işaret verdiniz, muvaffakiyetle neticeleneceğine hiç şüphe olmayan o baskını, mukaddes beldenin aleyhinde bir hezimete tebdil ettiniz.

Diyorlardı.

Cenevizler ise, kendilerini şiddetle müdafaa ediyorlar:

— Biz, örsle çekiç arasında ezilen demire benziyoruz... Bizans örsünün üzerinde bulunuyoruz. Ve tepemizde olan Türk çekicini de, her fedakârlığı ihtiyar ederek vaziyetimizi idareye çalışıyoruz... Bu kadar nazik ve tehlikeli bir mevkide bulunmakla beraber, mukaddes beldeye karşı yine vazifemizi ifa ediyoruz. Her cephede (Cenevizli) liğin şerefini muhafaza eyliyoruz... İşte, Türk bombardımanlarının hergün harap ettiği mıntakada, açılan gedikleri derhal kaplayan ve Türk hücumlarına kılıcile karşı koyan (Jan Sabestiyani), bir Cenevizli değil mi?..

Diye, mukabele gösteriyorlardı.

Asıl Bizans sekenesi ise:

— Ah, bu (Lâtinler) yok mu?.. Mukaddes belde, onların şeametine kurban oluyor... Senelerce ve hattâ asırlarca kilisemizin şerefini ihlâl ettiler. Roma kilisesinden getirdikleri tasvirlerle bize (putperest) liği öğrettiler. Bizim (aziz) lerimizi gücendirdiler... Kahrolsun, dinsiz Lâtinler!...

Diye feryat ediyorlardı.

Cenevizler, bu üç unsurun hepsinden daha kurnaz davranıyorlardı... Bir taraftan, Galata kulesini tarassuda memur olan ordunun kumandanı (Zagnos Paşa) ya, Bizanslılar aleyhinde casusluk ediyorlar.. ve ondan aldıkları müsaade üzerine, yiyecek ve giyecek satmak için Türk ordugâhına geliyorlar. Buradan da birçok faydalı malûmat toplayarak İmparatora yetiştiriyorlardı.

(Arkası var)

Şehir Haberleri

Limon tozu tevziatı

Ticaret ofisi, limon tozu tevziatına başladı

Ticaret Ofisi elindeki mevcut limon tozlarını ihtiyaç sahiplerine tevzi etmeğe başlamıştır. İlk olarak Ofis Eczacılar cemiyetine mühim miktarda limon tozu vermiştir. Ticaret Ofisi bundan sonra da şeker fabrikatörlerine limon tozu tevziine başlayacaktır.

Yünlü ve pamuklu mensucat geldi

Son günlerde İngiltereden Mısıra gelen külliyetli miktarda yünlü ve pamuklu mensucatın memleketimize sevki için bazı tedbirler alınmakta idi.

Öğrendiğimize göre, bu mallar İskenderun limanına gelmiştir. Buradan yakında şehrimize getirilecektir.

Sonu fena biten bir tavla oyunu

Ankara caddesinde oturan Erenle, Sirkecide Demirkapıda 16 numarada oturan İrfan arasında tavla oyununda İrfanın mızıkçılığından başlayan bir kavga neticesinde Eren çakısını çekerek arkadaşını sol kolundan yaralamıştır. Yaralı hastaneye kaldırılmış, suçlu yakalanmıştır.

Mahkûm olan hırsızlar

Marpuççularda Barnatan hanında Melih adında bir adamın dükkânından ve ayni handa diğer dükkânlardan muhtelif cins ve miktarda eşyalar çalan han asansörcüsü Remzi sekizinci asliye cezada 14 ay hapse mahkûm edilmiştir.

★ Sirkecide Devlet Demiryolları deposundan kömür çalarken yakalanan Enverin duruşmasına 6 ncı asliyede devam olunmuş, suçlu 3 ay hapse mahkûm olmuştur.

★ Ramide Tahir oğlu Hasan, muhtelif hırsızlıklar yapmaktan suçlu olarak 6 ncı asliyeye meşhuden verilmiş, dün yapılan duruşması sonunda 7 ay hapse mahkûm edilmiştir.

Otobüs bir çocuğu çiğnedi

Eminönünde dün bir otobüs kazası olmuş, on yaşında bir çocuk ağır surette yaralanmıştır.

Eyüpte Keresteciler'de oturan Mustafa adındaki bu çocuk, şoför Mürtazanın idaresindeki otobüsün tekerlekleri altında kalarak kanlar içinde yere düşmüştür. Yaralı hastaneye kaldırılmış, şoför yakalanmıştır.

Fazla fiyatla cilâ sattılar

Galata Fermeneciler 86 numarada Bostancı Şiro Maraşoğlu Kumantiya denilen cilâ satışında ihtikâr yaparak Milli Korunma mahkemesine verilmiştir.

Mumtekir satıcı cilayı 747 kuruşa sattığına dair fatura yazdığı halde 14 liradan bedelini almaktan suçludur.

Kumarbazlar çoğalıyor

Son aylarda şehrimizin muhtelif yerlerinde 80 kumar evi basılmış ve bu evlerde suç üstünde yakalanan 360 kumarcı Adliyeye teslim edilmiştir.

Feci bir kaza

Bir kayık devrildi, iki kişi boğuldu

Hâl iskelesine bağlı Velinin su kayığı Kabataştan çubuk demir yükliyerek Fındıklıya gelirken devrilmiştir.

Boğulduğu tahmin olunan Veli ve yardımcısı meydanda yoktur. Kazayı müteakip Mıntaka Liman reisi hâdise mahalline gitmiş ve ölülerin denizde aranması işile meşgul olmuştur.

Cesetler henüz meydanda yoktur. Tahkikata ehemmiyetle devam olunmaktadır.

Bozdağ eteklerinden

Yemen çöllerinin içli türküsü...

Yazan: **Fuat Edip BAKSI**

Türk köyünü yakından tanımak ve bağrında taşıdığı insanların derin ruhunu iyiden iyiye kavramak için, sıra sıra dağlar, bozkırlar ve yemyeşil ovalar aşmak lâzımdır.

Ayni çatı altında, ayni yastığa baş koymanın ve dibi çamurlu bakraçlardan ayran içmenin ne demek olduğunu Anadoluyu gezenler bilir. Gücümüzü varlığına borçlu bulunduğumuz Türk köylüsü ile öz gönülden konuşmak fırsatını veren son folklor gezisi, bana, kitapların yazmadığı yeni bigiler bağışladı. Bir kere daha inandım ki, her işimizde olduğu gibi, sanat ve edebiyatta da «kendimize dönmek» ten başka çare yoktur.

★

Bugün size, Bayındırlı Tahir Çavuşu tanıtacağım:

Tahir Çavuş, kırışık alınlı ve yanık yüzlü bir köylüdür. Yaşı, kırkın biraz üstünde... Kızılcaova köyünün seyrek gölgeli ağaçları dibinde uzun uzun dertleştik.

Tahir Dikili, gurbet elde yaşamış olanların canlı bir ifadesi gibidir; derisinde Yemen güneşinin rengini ve sesinde ayni diyarın ıstırabını taşır...

Kendisine: «Yemende ne kadar kaldın Tahir Çavuş?» diye sorduğum zaman, gözlerinde iki damla yaş uyandı. Bu iki damla yaş, kumlar içinde kaybolmuş bir gençliğe ve bir sürü acı hatıraya ağladı...

Bir aralık elinin tersile göz yaşlarını silen Tahir: «Ben, dedi, Yemende tam yirmi yedi bayram geçirdim. Yirmi sekizinci bayramda memlekete döndüğüm vakit...»

Sözleri boğazında düğümlendi. Neden sonra devam etti:

«Yirmi sekizinci bayramda memlekete döndüğüm vakit, beni tanıyamadılar. Yüzüm, sesim ve saçlarım değişmiş, gönül ihtiyarlamıştı...»

Sustu ve hatıraları toprakta gömülü imiş gibi elindeki çubukla yeri eşelemiye başladı. Ardından ekledi: «Bir insanın nasıl başkalaştığını anlamak için beni görmek kâfiydi beyim... Gurbet ellerde ölmediğimize şükür!»

Yemende 14 yılını ve hayatının ilkbaharını geçiren Tahir Çavuş, çektiği azapların sonsuz acısını hazin bir eda ile çağırdığı bir türküde açığa vurdu.

Gurbet ellerde güzel türkçemizle söylenen bu türkü, acıklı bir tarihin akseden sesidir. Size bu türküyü yazmadan önce, şunu tekrar etmeliyim ki, Türkün bariz hususiyetlerinden biri de ana diline karşı gösterdiği derin ve çözülmez bağlılıktır.

Bütün yabancı tesirlere rağmen, Türk, bu aziz atalar mirasını mukaddes bir emanet gibi korumasını bilmiştir.

Yemen çöllerinde 14 yıl kalan, dizinde ve ağzında iki kurşun yarasının çizgili izini taşıyan Kızılcaovalı Tahir Çavuşun, duru türk çemizle söylediği «Yemen türküsü» nü takdim ediyorum:

YEMEN.. YEMEN

Gene gönül ezildi mi?
Tabur yola dizildi mi?
Ana benim kara yazım,
Çöl Yemene yazıldı mı?

★

Tüfeğimi yağlasan a!
Sol yanına bağlasan a!
Ben Yemene gidiyorum,
Garip anam ağlasan a!

★

Kır atımın yelesi ak,
Çöl Yemenin yolu ırak..
Bıktım gurbet ellerinden
Beni «Ezercan» a bırak!

Kara çadır iş mi tutar?
Beylik Martin pas mı tutar?
Ağla, garip anam ağla,
El kızıdır yas mı tutar?

Bu seste, bütün bir nesil, bütün bir memleket ağlamış ve karalar bağlamıştır.

Türk köylüsü, icap ettiği zaman, savaşmasını çok iyi becerdiği gibi, içli gönlünü derinden derine konuşturmasını da ayni kudretle başarabilendir...

Fuad Edip BAKSI

Kaymakamlar arasında yeni tayinler

Ankara, 26 (Vatan) — Dahiliye Vekâleti vali, mülkiye müfettişleri ve kaymakamlar arasında bazı tahviller yapmıştır.

Bu tahvillere göre, Erzurum valisi Asım Seyhan idare heyeti âzalığına, açık bulunan mülkiye müfettişliklerine nüfus umum müdürlüğü şube müdürlerinden Fahreddin, mahallî idareler umum müdürlüğü şube müdürlerinden Rifat ve Develi kaymakamı Sıddık tayin edilmişlerdir.

Ayrıca Karaman kaymakamı Celâl Seydişehire, Seydişehir kaymakamı Namık Karamana, Eceabad kaymakamı Necip Şarköye, Şarköy kaymakamı Necati Eceabada, Demirköy kaymakamı Halil Keşana, Kilis kaymakamı Eşref Nizib kaymakamlığına, Tuzlucaetli kaymakamı Hikmet Bürhaniyeye, Kebaneski kaymakamı Necdet Incesuya, Borçka kaymakamı Kâmil mahallî idareler umum müdürlüğü şube müdürlüğüne, Afyon maiyet memuru Emin Bitlis mektupçuluğuna nakledilmişler ve görülen lüzum üzerine Incesu kaymakamı Kâmil Vekâlet emrine alınmıştır.

Çala Kalem

Bayanlar, hangisini?...

«Rebekka» filminin yıldızı Con Fonten ve daha başkaları yeni bir saç modası çıkarmışlar. Söylendiğine göre bu yeni moda, harp dolayısiyleymiş.

Yıldız, uzun buklelerin, kıvrık saçların zamanı değildir, bize kolay ve sade bir baş lâzımdır diyerek işe girişmiş ve saçlarını yandan, arkadan kulaklarının hizasına kadar kestirmiş. Şimdi Amerika da yavaş yavaş bu modaya uymağa başlandığı rivayet ediliyor. Paris kadınları ise tamamile aksine hareket edip saçlarını alabildiğine uzatıyorlarmış.

Bakalım, bizim bayanlar Paris modasına mı, Amerika modasına mı uyacaklar?

YAŞAYAN ÖLÜ

Almanların «Bismark» zırhlısile tutuştuğu muharebede batan İngilizlerin Hood zırhlısından ancak üç kişinin kurtulabildiği o zaman resmen bildirilmişti. Bir Fransız gazetesinin verdiği malûmata göre meğer kurtulan bir dördüncü daha varmış.

Bu dördüncü, 23 yaşında Silk adında bir ateşçidir. Bir salın üstünde üç gün denizde dolaştıktan sonra bir balıkçı gemisi tarafından kurtarılarak Liverpol'a çıkarılmış. Fransız gazetesinin söylediğine bakılırsa bu adamı ismini, zırhlının ölüler listesinde görünce bundan istifadeye kalkmış ve ismini değiştirmiş. Ancak bir gün Londrada dolaşırken bir polis, askerlik çağında bir adamın böyle sivil dolaşmasından kuşkulanarak kendisini karakola götürmüş. Orada, kim olduğunu itiraf eden Silk bir kaç ay hapis cezasile tekrar bahriyeye kaydedilmiş.

AKILLI GÜMRÜKÇÜLER

Firavun Tut-Ank-Amon'un mumyasının, yaklaşanları felâkete uğrattığı hakkındaki rivayetler malûmdur. Harp tehlikesi baş gösterince Mısır makamları bu meşhur Firavunun cesedini Mısır milli bankasının kasa dairesine naklettirmişler. Fakat şimdi, bunu haber alan müşterilerden bankaya itiraz mektupları yağmıya başlamış. Müşterilerin, paralarına bir felâket gelmesinden korktukları anlaşılıyor.

Bu vesile ile hatırıma bir fıkra geldi:

Mısır'dan Nevyork müzesine iki mumya göndermişler. Gümrük memurları tarifeyi aramışlar, taramışlar, mumyaları verecek madde bulamamışlar. Nihayet, işin içinden çıkmak için «konserve» maddesine vermişler, olmuş bitmiş.

Tatlısert

Günden Güne

Esnaf haysiyeti

Derd yanıyordu:

— Yerine ve sırasına göre bir, iki, hattâ üç misli para alırlar; yaptıkları işe göre dörtte bir, yarı yarıya, hattâ dörtte üç kötü ve çürük malzeme kullanırlar. Bunların hiçbirisine diyeceğim yok. Geçim bizim gibi onlar için de pahalı, iyi malzeme bulmak kolay değil. Pahalılık ve güçlük, yavaş yavaş mübalâğaya alışmalarına meydan veriyor. Fakat zaman icabıdır diyip bunu hoş görüyorum. Yalnız iş, esnaf haysiyeti denilen şeye dayandı mı tepem atıyor doğrusu...

«Eskiden böyle değildi. Söz vermeğe ve verilen sözü tutmağa dayanan bir esnaf haysiyeti, bu haysiyetin de bir kıymeti vardı. Esnafta, en iptidai ticaret kaidesi olan bu haysiyete karşı gittikçe ummileşmek istidadı gösteren bir kayıtsızlık var. Bu gibiler, verilen söze değil, o sözü tutmamaya büyük bir kıymet veriyorlar.

«Utünün kordonu bozuluyor. Sokağımızdaki elektrikçiye götürüyorsun. İhtimal, otuz kuruşluk şeye seksen kuruş istiyor; on dakikalık tamir için akşama gel diyor. Hepsi baş üstüne. Fakat akşam gidiyorsun, ertesi akşam gidiyorsun, daha ertesi akşam gidiyorsun, hazır değil. Nihayet dördüncü gün, ütüyü güç belâ kurtarıyorsun.

«Ama yalnız elektrikçisi mi böyle?... Hayır... Kunduracısı, demircisi, bahanacısı, yorgancısı... Kısacası hepsi böyle. Dört günde yapılacak bir iş için kırk gün sonra gel deseler de kırkıncı gün sözlerini tutsalar vallah canım yanmıyacak. Fakat dört saatlik iş için dört gün tayin edip de ondan sonra işi gel gite bindirmiyorlar ve işi ancak kırkıncı gün tamamlamıyorlar mı, işte o zaman bütün cinler insanın başına toplanıyor.

«Söylesem inanmazsın. İskarpinleri mahalledeki tamirciye verdim. Çok geçmeden çivileri aşınacağı, ipleri kopacağı ve herhangi bir tarafından timsah ağzı gibi açılacağı muhakkak olan bir pençe için beş liramı aldı. Buna sözüm yok. Fakat üç günde mutlaka vermeyi vadettiği iskarpinleri on iki günde... Anlıyor musun, tam on iki günde güç halle alabildim.

«Nerede kaldı esnaf haysiyeti denilen nesne?... On iki günde Amerikada iki bin otuz iki tayyare yapıyorlar... Tam i.ki.bin.o.tuz.i.ki tayyare...»

Sanırım ki şikâyette haksız değil.

KÖR KADI

Maliyede tayinler

Ankara, 26 (Vatan) — Maliye Vekâleti millî emlâk ve tahvilât müdürlüklerinin umum müdürlüğe kalbedilmesi hasebile bu müdürlüklerde bulunan Cemal Eyüpoğlunun millî emlâk umum müdürlüğüne, Tevfik Kural da tahvilât umum müdürlüğüne ipkaen tayin edilmiştir.

Ayrıca birinci sınıf maliye müfettişi iken muhasebat umum müdürlüğü muavinliğine tayin edilen Alâeddine de fahrî maliye müfettişi unvanı verilmiştir.

Memurin muhakemat kanununda yapılacak tadilât

Ankara, 26 (Vatan) — Adliye Vekâletince memurin muhakemat kanununda yapılacak tadilât üzerinde çalışan muhtelif vekâletlerin mümessillerinden mürekkep komisyon mesaisini bitirmiş ve tadilâtı tesbit etmiştir.

Öğrendiğimize göre, memurin muhakemat kanununda kaza birliğine doğru gidilecektir. Yeni teşkil edilen üç kişilik bir komisyon yapılan tadilleri kanuni maddeler haline getirmeğe çalışacak ve proje önümüzdeki Meclis toplantısında müzakere edilecektir.

Krom madeni bulundu

Ankara, 26 (Vatan) — Hatay vilâyetinin Belen kazasında krom madeni bulunmuş ve madenler 60 sene müddetle bulanlara ihale edilmiştir.

Dağıtma Ofisi U. Müdürü Hariciyeye geçti

Ankara, 26 (Vatan) — Mülga ikmal müsteşarlığı dağıtma ofisi umum müdürü Celâl Tevfik, altıncı derece başkonsolosluğu ile hariciyeye nakledilmiştir.

DALDAN DALA

Rokfellerin cevabı

Bir gün Rokfeller, bürosundan evine dönerken otobüse vermek için yanında hiç para kalmadığını görmüş. Bunun üzerine derhal kâtibinden beş kuruş ödünç para istiyerek, ertesi günü bunu kendisine hatırlatmasını söylemiş. Kâtip:

— Aman efendim bunun ne ehemmiyeti var, diyince.

Rokfeller hemen asabiyetle:

— Ne ehemmiyeti var olur mu? Beş kuruş bir doların iki senelik faizidir, diye cevap vermiş.

JEZABEL

İhtiyarlamak istemiyen Kadın

Yazan: Irene Nemirovsky — 16 — Çeviren: Rezzan A. E. YALMAN

Hayatının bu kısa devresini hiçbir zaman unutmamıştı. O devrede hissettiği hazzı başka hiç bir zaman duymamıştı. Her insanın kalbinde yaşadığı bir saatin, bir yazın, bir kısa anın hatırası ve bu hatıranın acısı vardır. Öyle bir hatıra ki, insan ömründe bir kere daha öylesini yaşayamaz. Güzel bir kadın da hayatında bir kaç ay, bir kaç hafta her zamanki hayatının dışında olarak yaşar. İşte Gladys de bu saadetten sarhoş olmuştu. Her zamanki ömrünün o hayatın kanun ve nizamlarının yeknesaklığının dışına çıkmış gibi idi. Adeta saadetten bunalmış idi.

Durmadan dans ediyordu. Artık sabah oluyordu. Gökyüzü nerede ise ağaracaktı. Gladys hâlâ dans ediyordu.

Güzel rüyasından birdenbire uyanacakmış ve her şeyi eskisi gibi bulacakmış gibi bir his duydu. Akrabası olan Teresa Beauchamp, Gladys'in bu halini anlamıyordu. Genç kız yaşamaktan o kadar şiddetli bir zevk duyuyordu ki, bazan çılgınca sevindikten sonra birdenbire derin bir yeise düşüyordu. Teresa, bu zıd hisleri anlayamıyordu. Çünkü o sakin ve biraz soğuk bir kadındı. Gladys'den bir kaç yaş büyüktü. Fakat çok ağır başlı idi.

Zayıf, ufak, tefek, narin bir kadındı. Rengi daima soluk, gözleri siyah ve parlak idi. Sesi boğukça çıkardı. Her halinden verem olduğu ve bu hastalıktan genç yaşında öleceği belli idi.

İngilterede doğup büyümüş, fakat bir Fransızla evlenmişti. Sık sık İngiltereye giderler ve orada uzun müddet yaşarlardı. Teresa'nın mesut ve sakin bir çocukluğu olmuştu. Eğlence ve zevk hayatına yavaş yavaş alışa alışa girmişti. Halbuki Gladys birdenbire bu muhite düşmüştü. Teresa, Gladys gibi güzel değildi. Hayatında erkekler ona Gladys'e baktıkları gibi bakmamışlardı. O vahşi ve güzel çocuğu yiyeceklermiş gibi bakıyorlardı. Melbourne'ların salonuna beraber girdikleri zaman Gladys, Teresa'nın elini sımsıkı tutmuş ve korkmuş gibi ona sokulmuştu. Halbuki şimdi saatlerdenberi hiç yanına bile gitmemiş, mütemadiyen dans ediyordu. Güzel yüzünde memnun ve mesut bir gülümseme vardı.

Teresa, bir defa dans ettikten sonra, yorgun düşerdi. Halbuki Gladys akşamdanberi durmadan, dinlenmeden dönüyordu. İncecik vücudu çelikten yapılmış gibi sağlam ve zinde idi.

Gladys'i tanımıyanlar daima Terasa'ya:

— Bu güzel, kız mıdır? diye sordukları zaman, genç kadın başını yorgun bir eda ile sallıyarak:

— Her halde daha büyüdüğü zaman güzelleşecek, derdi.

Çok gariptir, ama, kadınlar başkalarının güzelliği ne kadar bariz ve kuvvetli olursa olsun görmezler ve yahut görmek istemezler.

Teresa, oturduğu kanapenin üzerinde doğruldu. Yorgundu. Fakat hiç bir zaman yorgunluğunu göstermezdi. Nazlı hareketlerle elindeki yelpazeyi sallıyor ve etrafı seyrediyordu. Gece yarısından sonra yanaklarına gayri tabii bir kızıllık yayılırdı. O akşam da yine o halde idi. Birdenbire içine derin bir hüzün çöktü. Gladys'i evvelâ alâka ve zevkle seyrediyorken birdenbire onu çok güzel ve zinde görmekten üzülüvermişti. Sonra bu üzüntü kuvvetli bir ıstırap haline geldi. Bir an öyle sinirlendi ki, genç kızı kolundan tutup:

— Dur artık. Yetişir. Çok mesutsun. Çok parlak bir halin var, diyecek oldu.

Gladys daha senelerce kadınların kalbinde bu hazin kıskançlığı uyandıracaktı. Teresa henüz bunun farkında değildi. Utandı, sinirli hareketlerle yelpazesini sallamağa başladı. Arkasında bakır rengi bir saten elbise vardı. Omuzları ve yakası ayni renkte boncuklarla işlenmişti.

Teresa aynaya baktı ve kendisini çirkin buldu. Gladys'in sade beyaz elbisesini ve altın saçlarını kıskandı. Kendi hayatile, Gladys'in henüz başlayan ve ne olacağı belli olmayan hayatını mukayese etti. Kendisi evlî idi, mes'uttu. Güzel bir çocuğu vardı. Halbuki Gladys'in hiç bir şeyi yoktu. Buna rağmen şöyle düşündü:

— Sen de günün birinde bakalım ne olacaksın?. Bu tazeliğin, gençliğin, mağrur bakışların elbette değişecektir. Dünyaya şimdi yaptığın gibi meydan okuyamıyacaksın. Sen de ihtiyarlayacaksın, çocukların olacak, kim bilir başına neler gelecektir?

(Arkası var)

TAKVİM

27 AGUSTOS 1942
PERŞEMBE
AY 8 — GÜN 239 — Hızır 114
RUMİ 1358 — AGUSTOS 14
HİCRİ 1361 — ŞABAN 14

VAKİT	ZEVALİ	EZANİ
GÜNEŞ	6,22	10,30
ÖĞLE	13,15	5,24
İKİNDİ	16,59	9,08
AKŞAM	19,51	12,00
YATSI	21,30	1,37
İMSAK	4,34	8,42

RADYO TELEFON TELGRAF HABERLERİ

Askerî durum

Yazan: **İhsan BORAN**

Kafkasyada ne oluyor?

Uzun Alman tebliğinde, Kafkasyadaki vaziyete dair şu iki haber var:

1) Aşağı Kuban'ın cenubunda Rusların bir çok karşı taarruzları püskürtülmüş ve Sovyetler mukabil taarruzlar sayesinde dağlarda daha ziyade geri çekilmeye icbar edilmiştir. Alman dağ kıtaları garbi Kafkas dağlarının boğazlarını zorlamışlar ve bir kısmını hücumla ele geçirmişlerdir.

Hemen ilâve edeyim ki Almanlar Novrosisk ve Tuapse limanlarına ulaşmak için asıl şimden sonra güçlüklerle karşılaşacaklardır. Yüksek dağların muayyen boyun noktalarından geçen veya vadilerde uzanan boğazların müdafaaya çok elverişli olduğu malûmdur. Demek Rusların mâneviyatı bozulmamıştır ve kıtalar da dağılmamıştır. İlerliyen Alman kıtalarına karşı taarruz etmeleri, başka türlü izah edilemez. Rus kıtalarının müdafaaya elverişli olan boğazlarda Almanları epeyce uğraştıracakları ve Novrosisk, Tuapse limanlarını bir müddet daha müdafaa edecekleri muhakkaktır. Şimdiden kestirilebilir, ki Almanların Karadeniz sahili boyunca Batum'a kadar inmeleri hiç de kolay ve çabuk olmıyacaktır. Garbi Kafkas dağlarında Rus mukavemeti böyle devam ederse ve cenuba çekildikçe geriden beslenirse, Almanların bu sene Batum'a inmeleri ve Türkiye hududuna dayanmaları muhtemel değildir.

2) Yine Alman tebliğinde şöyle bir haber var: 21 ağustos günü sabahleyin dağ kıtalarından bir grup Alman harp bayrağını Elbruz dağına dikmiye muvaffak olmuştur. 5629 metre irtifada olan bu dağ Kafkasyanın en yüksek dağıdır.

Bu haber bana oldukça garip göründü. Elbruz'un Kafkasyanın en yüksek dağı olduğunu ve 5629 metre irtifaında bulunduğunu coğrafya derslerinde öğrendik. Fakat bir Alman dağ grupu, hangi yolu takip etti de bu dağın tepesine çıktı ve ne maksatla oraya çıktı?

Almanlar 5 - 10 gün evvel Georgievsk şehrinin hemen garbine düşen Mineralnyvody ile Piatigorsk mevkilerini aldıklarını bildirmişlerdi. İki gün evvel de Ruslar demiryolu cenubunda bulunan Piatigorsk şehrini boşalttıklarını haber verdiler. Buradan Elbruz dağı 150 kilometre cenup garbindedir ve dağa doğru ilerlemek için yol yoktur.

Piatigorsk cenubunda Kafkas dağlarının eteklerine düşen Natçuk ve Kislovodsk şehirleri vardır ve Almanlar bunları zaptettiklerini şimdiye kadar bildirmemişlerdir. Rus ileri mevzileri bu mevkilerin hemen şimalinden geçmektedir.

Alman dağ grupu bu vaziyete göre belki de Elbruz tepesine çıkmamış ve oraya bayrak da dikmemiştir. Maamafih Alman tebliğinin edebiyatı olan bu haberi doğru kabul etsek bile asker gözile bunun stratejik hiçbir kıymeti olmadığını söyliyebilirim. Kafkas dağları ortada büyük kıtalarla şu iki yerden aşılabilir:

1 — Vlâdi Kafkas - Kazbek - Tiflis yani Daryal geçidi. Bu yol 2381 metrelik bir boyundan geçmektedir. Kazbek tepesi 5043 metredir.

2 — Vlâdi Kafkas'ın 50 kilometre garbinde Alagir mevkii vardır. Buradan Diktau dağı üzerinden aşan yol az kullanışlıdır. Yol 2850 metre yüksek bir boğazdan geçmektedir.

İşte bu iki yol vasıtasile büyük Kafkas dağları büyük kıtalarla aşılabilir ve Kor nehri havzasına inilebilir. Halbuki Alagir ile Vlâdi Kafkas şehirleri, hattâ daha şimalde petrol havzasında bulunan Mozodok ve Grozny hâlâ Rusların elindedir.

Tabiye ve strateji bakımından, yanıbaşında Grozny petrol havzası ve iki esas dağ yolu dururken 200 kilometre garpte Elbruz dağına çıkmanın büyük bir kıymeti yoktur.

Acaba Almanlar, umulmıyan bir istikametten süratle Batum'a sarkmak ve garbi Kafkas dağlarında dayanan Rus kuvvetlerini cenuptan kuşatmak mı istiyorlar? Evvelce Çerkesk civarına varmış olan Alman kıtalarının Elbruz dağı istikametinde ileri atılmaları hatıra gelebilir. Ancak burada Karadenize ve Batum'a inmek için stratejik bir giriş istikameti yoktur.

İşte bu sebeplerle Almanların 5629 metre yüksek olan Elbruz tepesine çıktıklarına pek az ihtimal verilebilir. Zayıf bir Alman dağ kolu, Rus müdafaası arasından bu dağa doğru süzülmüşse, bu da büyük bir şey ifade etmez.

Mısır, İngiltereye her an yardım edecek

Londra, 26 (Radyo - 0,45) — Mısır Başvekili Nahas Paşa İngiltere ve Mısır işbirliğinden, Mısırın İngiltereye her an yardım edeceğinden bahsetmiştir.

İtalyanlar ne istiyorlar?

Akdenizde harekât serbestliği

Afrikadaki eski Türk toprakların Italyaya iadesi

Roma, 26 (A.A.) — Havas - Ofi ajansı bildiriyor:

Tanınmış İtalyan muharrirlerinden B. Virginio Gayda, Giornale d'Italia gazetesinde yazdığı bir makalede İtalyanın hayat sahası meselesini tetkik etmektedir. Son günlerde başka bir İtalyan muharriri de bu mevzua dair uzun bir yazı neşretmişti.

B. Gayda'ya göre İtalyanın iddia ettiği haklar, boş bir emperyalistlikten değil fakat milletin hayati zaruretlerinden doğmaktadır. Filhakika İtalyanın nüfusu on senede o kadar artmıştır ki yalnız bu artış Isviçre, Norveç veya Finlandiya gibi memleketlerin nüfusundan fazladır. İşte bunun içindir ki İtalya, millete ihtiyaçlarile mütenasip yaşama imkânları ve hareket serbestliği temin edecek bir hayat sahası istemektedir.

Bu hayat sahasının esasları şunlardır: Akdenizde hareket serbestliği, Okyanuslara serbestçe çıkış, ana vatandan taşan fazla nüfusun yerleşmesine müsait ve bazı mahsuller temin edebilecek geniş müstemleke arazisi ve İtalyan sanayiinin muhtaç olduğu ham maddeleri serbestçe tedarik etmek hakkı.

Bunlar harpte bulunan İtalyanın dileklerini teşkil etmektedir.

Yazısında bilhassa müstemleke meselesi üzerinde duran B. Gayda, bu hususta şöyle diyor:

Her şeyden evvel doğu Afrika İtalyan imparatorluğunun ihyası lâzımdır. Bu imparatorluğu, dahili bölgeleri sahil toprakları ile birleştirerek tamamlamak zarureti vardır. Şimal Afrikada vaktile Türkiyeye ait olan toprakları İtalyaya iade etmek icap eder. Çünkü İtalya, 1911 - 12 harbi sonunda bu araziye tevarüs etmişti. Fransa bu arazideki sahil bölgeleri ile iç bölgeleri hileye baş vurmak suretile işgal etmiştir. Bundan başka İtalyanın tarihi emelleri de gerçekleşmelidir. B. Gayda, Atlantik Okyanusuna doğru uzanan toprakların da ilhakını istemekte ve şöyle demektedir:

İalyanın Okyanuslara serbestçe çıkışını ancak bu hal sureti temin edebilir.

Diğer taraftan Akdeniz meselesinden bahseden B. Gayda, İtalyanın Korsika, Dalmaçya ve Malta üzerindeki iddialarını teyid etmekte ve Süveyşle Cebelüttarık kalelerinin yıkılmasını istemektedir.

Vilki'nin Türkiye hakkındaki sözleri

Vilki diyor ki:

Türk Şefleriyle görüşmek ve Türkiyeyi ziyaret etmek fırsatını sabırsızlıkla bekledim

Vaşington, 26 (A.A.) — Amerikan Enformasion ofisi Vaşingtandan bildiriyor:

Reis Ruzvelt'in hususi mümessili sıfatile Türkiye, Çin, Mısır, Irak, İranı ve başka memleketleri ziyaret etmek üzere pek yakında Birleşik Amerikadan ayrılacak olan Vandell Wilkie şöyle demiştir:

«— Son günlerde Reis Ruzvelt tarafından bildirilen bu seyahatin projesini ben yapalı çok zaman oldu. Halihazırdaki duruma ait meseleler hakkında Türk şeflerile görüşmek ve Türkiyeyi ziyaret etmek fırsatını sabırsızlıkla bekliyorum.

Aleıâde bir Amerikan yurddaşı olmakığıma rağmen, Cumhurreisliği seçimlerinde en büyük siyasi partilerden birini temsil etmiş bulunmaklığım, bana, Birleşik Amerikanın harp programının değişmez ve sarsılmaz olduğunu ve Amerikan milletinin hep bir arada topyekûn harbetti'ğini bütün dünyaya duyurmak ve inandırmak azim ve kararını veriyor.»

Kent Dükü öldü

(Başı 1 incide) «e»

Altes Düc de Kent, Ingiliz hava kuvvetleri umumi teftiş heyeti genelkurmayına bağlı bulunmakta ve emir aldığı vazifeyi yerine getirmek üzere Izlandaya gitmekte idi.

Uçakta bulunanların hepsi Düc de Kent'le birlikte ölmüşlerdir.

Düc de Kent 1902 yılında doğmuştur. Majeste kralın en küçük erkek kardeşidir. Altes, aile geleneğini devam ettirerek «denizci - prens» olmak için Darmoith deniz kolejine girmişse de sıhhi durumu yüzünden kolejden ayrılmak zorunda kalmış ve 1929 yılındanberi, hükümdar ailesinin yegâne sivil vazifede bulunan ferdi sıfatile, hariciye nazırlığa ataşeliği vazifesini yapmakta bulunmuştu.

Düc de Kent 1934 de Yunan prensi Nicola'nın küçük kızı prenses Marina ile evlenmişti. Düc, havacılığa şiddetle alâkadar olmuş, Atlantiği uçakla geçen kral ailesinden ilk prenstir.

Bu harpte Ingiliz hava kuvvetlerine tayin edilmiş ve bir savaş uçağile binlerce kilometre yapmıştır. Kendisi 1930 danberi şahsan pilottur. Bir çok defalar tehlikeye girmiştir. Daha geçen hafta, cenup kıyısı şehirlerinden birinde bulunduğu sırada düşman uçakları Düc'ün kullandığı uçağa bomba ve mitralyözlerle taarruz etmişlerdi.

Kaza hakkında henüz tafsilât olmamakla beraber bunun bir düşman müdahalesinden ileri gelmediği sanılıyor.

Düc de Kent, en az 100 senedenberi müsellâh kuvvetler emrinde ölen kral ailesine mensup ilk prenstir.

Düc'ün üç çocuğu vardır. Babasının unvanını alacak olan büyük oğlu prens Edvard 1935 de, kız kardeşi prenses Aleksandra 1936 da ve en küçük erkek kardeşi prens Jorj Franklen geçen 5 ağustosta doğmuş ve reis Ruzvelt vaftis babalığını yapmıştır.

Düc de Kent, uçak kazasile ölen kral ailesinden ilk prenstir. Ölüm haberi derhal Düşes de Kent'e, krala ve kraliçeye bildirilmiştir.

Vaşington, 26 (A.A.) — B. Roosevelt'in kraliçe Mari'ye, kral Jorj'a ve Düşes de Kent'e Dük de Kent'in vakitsiz ölümünden dolayı taziye telgrafları gönderdiği Beyaz saraydan haber veriliyor.

BAŞ MAKALEDEN

DEVAM

(Başı 1 incide) .?.

kimi Büyük Millet Meclisinin azası sıfatile icrai çerçeve haricine düşmüştür, kimi ihtirası haricinde bir vazifede verimsiz bir şekilde çalışıyor veya bir köşede muattal duruyor.

Halbuki fevkalâde zamanların ihtiyaçları karşısında şekil meselelerini unutmaktan başka çare yoktur. İşe yarar dimağ bugün nerede bulunursa bulunsun, fevkalâde ihtiyaçlar karşısında mutlaka vazifeye koşulmalıdır. Sivil hayatın maksada uygun bir seferberliğine dayanamayan her askeri seferberlik yarım kalır. Harp ekonomisi dediğimiz zaman kastettiğimiz ihtiyaçların ilk icabı da plânlı bir istihsal ve ikame faaliyetidir.

Öyle umuyoruz ki, Şükrü Saracoğlu kabinesi meselelere bu zaviyeden bakmakta ve harp ekonomisinin icap ettirdiği plânlı ikame faaliyetlerine atılmakta gecikmiyecektir.

Ahmet Emin YALMAN

Libyada vaziyet

Yakında çarpışmalar yeniden başlayacak

Kahire, 26 (A.A.) — Salâhiyetli müşahitler pek yakında çarpışmalara geniş ölçüde tekrar başlanacağını tahmin etmektedirler. Şimdi bedritam halinde bulunan ay, tanklarla kıtaları mayın tarlalarına dalmak tehlikesi olmadan şafakla beraber harekete geçmeğe hazır bir vaziyette tutacak şekilde ileri sürmeğe müsait bulunuyor. Her iki ordu takviye almak için muharebeye nihayet verdikleri zaman takviyeyi karşı taraftan evvel almak üzere her iki ordu arasında âdeta bir yarış başlamıştır. Gerek efrat gerek malzeme bakımından kendisine takviye gelecek olan yolun kısalığı itibariyle bu hususta Rommel daha üstün bir vaziyette bulunuyordu. Fakat Ingiliz tayyarelerinin limanları ve kafileleri müthiş bir bombardımana tutması bu üstünlüğü telâfi etmiş gibi görünüyor.

General Aleksander'in kumanda ettiği ordu da yeni tanklarla ve binlerce mevcutlu taze kuvvetlerle takviye edilmiştir. Askeri mahfillerde kesin olarak söylendiğine göre tank muharebeleri için yeni bir tabiye kullanılacaktır.

Millî Şefi dinlerken

(Başı 1 incide) %

elyafı sağlam ipliklere ihtiyaç vardır. İşte köy enstitüleri Türk milli bünyesinj dokumak için bu sağlam iplikleri egiyor. Ve onları yumak yumak memleketin içine dağıtarak Türk cemiyetinin esaslarını kuvvetlendiriyor. Basitten mürekkebi kurmak, bugün için en köklü davamızdır.

Bugün harp dolayısile her yerde olduğu gibi birçok çalışma sahalarımız bir duraklama devresine girmiştir. Yeniden fabrikalar kurmak adeta imkânsızlaşmıştır. Çünkü yolların kapalı olması dolayısile, bu fabrikalar için lâzım gelen makineleri, malzemeyi getirtmek çok zordur. Dahildeki istihsallerin mühim bir kısmını, milli müdafaa ihtiyaçlarına tahsis etmek lüzumu vardır. Yeni inşaat durmuştur. O halde bütün bunlara bakarak, çalışmalarımızı durduracak mıyız? Hayır, zamandan faydalanarak, bu çalışmaları harp ekonomisinin ve harp sosyolojisinin icaplarına göre ayarlamak gerektir. Bu esnada milli bünyemizi kuvvetlendirecek ve Türk kültürüne hizmet edecek tedbirleri almak en yerinde bir hareket olmuştur. O halde çalışmalarımızı derhal bu sahalara, doğru kanalize edecek ve bunda âzami randımanı almağa gayret edeceğiz. Bir taraftan milli müdafaamızı daima kuvvetlendirmeğe uğraşırken, öbür yandan bu müdafaanın temeli olan köylüyü yetiştirmek, ona maddi manevi kuvvetini kazandırmak yoluna gideceğiz. Milli kalkınma, ancak, dünyayı anlayan, işini beceren, tuttuğunu koparır, sağlığını bilir; yaşamasını, çalışmasını bilir bir köylü kütlesile, edebiyat olmaktan çıkar ve hakikat sahasına intikal eder. İşte köy enstitüleri üzerinde gösterdiğimiz büyük hassasiyet bundan doğuyor. Burada yetişen gençler, nüfus siyasetimizi destekliyecek, köye ışık verecek, toprağı daha verimli yapacak, buğdayı daha irileştirecektir. Çalışmanın zevkini anlamış bir köylü kütlesinin, istihsale, iç mübadeleye yapacağı büyük tesiri inkâr edebilir miyiz? Bu bakımdan köy enstitüleri köylerimiz için bölge bölge, bir gayret serumu hizmetini görmektedirler. İşte Milli Şefimizin köy enstitülerile teker teker meşgul olmalarını ve hepsinin verim derecesini tarttıktan sonra memnunluklarını ifade etmelerini bu manaya göre anlamalıyız.

Bütün bir memleket kültürü o aziz başta toplanmıştır. Dünyanın bu karışık, bu alevli hali, bu ıstıraplı inkilâbleri içinde davayı kökünden yakalayarak, ona icap eden istikameti vermek ancak Milli Şef gibi kuvvetli bir iradenin eseridir. Onun dediklerini can kulağile dinliyelim:

«İstihsal için ve imar için geniş» «mikyasta çalışırken, selâmetimiz» «ve müdafaamız için uyanık ve dik» «katli bulunmak, hususile orduları» «mızı kuvvetli ve iç durumumuzu» «nifaksız, sağlam tutmak, asla gö» «zümüzün önünden ayrılmamalıdır.»

Biz, hepimiz bu direktif emrinde bir eriz. Saflarımız daima sıkıdır ve kuvvetlidir. Ve hepimiz biliyoruz ki, bu milli birlik ve bu milli dayanış sayesinde kuvvetimizi toparlayıp bu büyük badire içinde ayakta duruyoruz.

Sayın Saraçoğlunun söylediği gibi Milli Şefi Türk milletine, Türk milleti Milli Şefine nekadar da çok yaraşıyor.

Mümtaz Faik Fenik

Adliye Vekilinin gazetemize beyanatı

Vekil, ceza evindeki tetkikleri neticesini anlatıyor

Tetkikler yapmak üzere dün sabah şehrimize gelen Adliye Vekili Hasan Menemencioğlu dün Istanbul Ceza evine gitmiş, tetkiklerde bulunmuş ve sonra Adliyeye dönmüştür.

Adliyede kendisini ziyaret eden bir arkadaşımıza Vekil beyanatta bulunarak demiştir ki:

Istanbul hapishanesini gezdim, kalabalığı fazla buldum. Bunu hafifletmek için mahkûmiyet müddetleri iki seneden fazla olanları diğer vilâyet ceza evlerinden durumları müsait olanlara nakletmek ve müddetleri iki seneden aşağı olanları da kendi memleketlerine yakın olan ceza evlerine dağıtmak üzere bir çare düşünüyoruz.

Mevcudün miktarı azaldıkça boşalan koğuşların bir veya ikisinde kunduracılık, marangozluk ve örgücülük üzerinde çalıştırmak ve bu suretle mahkûmlara hayatlarını kendileri kazanmak esbabını temin etmiş olacağız.

Ceza evinde bulunan mevkuf ve mahkûmların durumları iyidir. Kendilerine vaki suallerime karşı hapishane içinde hiçbir şikâyetleri olmadığını bildirdiler. Münferid inzibat localarında iki kişiye rastladım. Ceza evi nizamnamesine aykırı hareket etmeleri için buraya konmuşlar, bu fena hareketlerini bir daha tekrar etmiyeceklerini ifade ederek buradan çıkarılmalarını benden rica ettiler. Ceza evi müdürü de bu ricalarına iştirak etti. Kendilerinden bir daha böyle bir harekette bulunmıyacaklarına dair teminat aldıktan sonra locadan çıkarıldılar.

Istanbul ceza evinde yeni açılmış bir okuma odası ile bir kitap evi gördüm. Okuma odasına konulmuş olan sıranın üstü okuyanlarla doluydu. Hepsinde okumak için büyük heves olduğunu gördüm.

Yarın da diğer ceza evlerini gezeceğim; Usküdar ceza evinde dokumacılık işleri hayli ilerilemişti, kunduracılık, marangozluk yapılmaktadır. Bu defaki ziyaretimde bunların daha ileri götürüldüğünü göreceğime eminim.

Bu ne cür'et

Ekmek karnelerini çalmaya kalkmışlar

1000 ekmek karnesi çalıp satanlar yakalanarak haklarında takibata başlandı

Eylûl ve teşrinievvel ekmek karnelerinin Ankaradan İstanbula gelişi esnasında vukua gelen ve gazetelerde mevzuu bahsolan hâdise üzerine Vilâyetten aşağıdaki tebliği aldık:

Geçen cumartesi Ankaradan trenle Haydarpaşaya gelen karnelerin bulundukları vagon içerisinde sandıkların kırıldığı ve etrafa dağılmış olduğu haber alınması üzerine derhal hâdise bir zabıtla tesbit edilmiş ve vagon temhir edilerek muhafaza altına alınmıştır.

Gelen 70 sandıktan ancak 37 tanesi sağlam kalmış, bir kısmı tamamile dağılmış ve bir kısmı da içerisinden karne alınabilecek vaziyette sandıkları bozulmuştu. Teşkil edilen heyet muvacehesinde vagon açılarak sandıklar İktisat müdiriyetine getirilmiş ve tadatlarına başlanmıştır.

Gelen ve 923,000 adedi ihtiva etmesi lâzım gelen karne miktarının tadat neticesinde 1000 küsur noksanile aynen mevcut olduğu görülmüştür.

Yalnız çıkan bu noksanın üzerinde de ehemmiyetli takibat yapılmış, Beyazıtta lokantalarda eylûl ve teşrinievvele ait bazı karneler bulunduğu istihbar edilerek derhal takibata geçilmiştir. Tahkikat neticesinde filhakika lokantalarda A ve B olarak muhtelif cinsten üçer ve altışar liraya karne satıldığı tesbit edilmiştir.

Karneleri satan adam da ayrıca tesbit edilerek ifadesi alındıktan sonra satış hasılatından üzerinde bulunan 2227 lira da istirdat edilmiştir.

Bu karneleri satan gazozcu İsmail ifadesinde; 425 ağır işçi ve 495 B olmak üzere cem'an 920 karnenin kayınbiraderi Niyazi tarafından kendisine verildiğini ve bu Niyazinin de Devlet Demiryolları bagaj memurlarından olduğunu bildirmiştir. Yine Devlet Demiryolları memurlarından diğerinin bu işde iştiraki olduğu haber verilmiştir ki tahkikat bu noktadan da ayrıca derinleştirilmektedir. Netice olarak yolda herhangi bir suiniyete matuf olarak kasden sandıkların kırılmadığı, vagonun ihtizazından sandıkların parçalandığı anlaşılmıştır. Haydarpaşada vagonun açılışı zamanında sandıkların kırılarak muhteviyatının döküldüğünü gören gar memurlarından bir ikisinin fırsattan bilistifade gizlice 1000 kadar karne aldıkları anlaşılmıştır. Tadatta çıkan noksanla tahkikat neticesinde satıldıkları yerler ve satanlarla beraber bulunup musadere edilen karnelerin miktarı da aşağı yukarı buna muadil bulunmaktadır. Alâkalılar hakkında kanuni takibata ehemmiyetle devam edilmektedir.

SİYASÎ İCMÂL

Son durum ve Japonya

Japonların, geçenlerde rivayet edildiği gibi Sovyet Rusyaya bir taarruz ihtimali, Japon kuvvetlerini dağıtması bakımından müttefikler ve bilhassa Amerika lehine olmakla beraber, Amerikanın şimdilik böyle bir şeye meydan vermemek istediği Pasifikte üst üste gir. diği teşebbüslerden anlaşılmaktadır. İhtimal ki Amerika, Avrupa cephesinde pek iyi bir durumda olmıyan Rusyanın bir de Asyada bir taarruza uğrıyacak olursa daha zayıflıyacağını ve daha güç vaziyete girece. ğini hesaplamaktadır. Rusyanın iş görmez, yahut da gördüğü iş fazla hayır vermez bir hale gelmesi ise, bir taraftan Japonyayı, bir taraftan Almanyayı mağlûp etmek için her şeyi göze alacaklarını her fırsatta tekrarlıyan müttefiklerin işine gelmez.

Japonyanın son günlerde bir taraftan Çinliler, bir taraftan da Amerikalılar tarafından sıkıştırılması, Rusyaya yapacağı rivayet edilen taarruzu ister istemez geciktirmiş olacağı gibi, Mihver bakımından taarruz zamanı da henüz gelmemiş olabilir. Zira, hatırlardadır ki, Japonyanın Rusyaya saldırmasının Stalingrad'ın zaptına tesadüf ettirilmesi kararlaştırıldığı hakkında bir takım tahminler yürütülmüştü. Stalingrad büyük bir tehlikeye maruz bulunmakla beraber, - hiçbir zaman kati bir tahminde bulunmak caiz olmıyacağına göre - bu şehrin Mihver kuvvetlerinin eline geçip geçmiyeceği kestirilemez. Geçen sene Alman kıtaları Moskovaya 35 kilometreye kadar yaklaştıkları halde Stalingrad'dan daha büyük, hiç değilse onun kadar tehlikeye maruz bulunan bu şehir alınmaktan kurtulmuştu. Stalingrad düştüğü takdirde Japonyanın alacağı vaziyeti göreceğiz.

Ancak dikkate değer nokta şudur ki, Japonya, Almanya ve Italya ile ittifakında garp yarım küresinden herhangi bir devlet müttefikleri aleyhine harbe girdiği takdirde kendisinin de o devlete karşı harp edeceğini kabul ettiği halde, Brezilyanın harp ilânile hasıl olan vaziyeti incelemekle iktifa etmektedir. Oyle anlaşılıyor ki Japonyanın kendi menfaatlerini müttefiklerinin menfaatine değil, müttefiklerinin menfaatini kendi menfaatlerine hizmet ettirmek istiyor.

Japonyanın Rusyaya taarruz ihtimalini de, bu noktadan muhakeme etmek gerektir.

Sa — Ip

Ruslar Kalinin cephesinde üç şehri geri aldılar

(Başı 1 incide) £

müştür.

Volga üzerinde büyük bir yük gemisi batırılmış, bundan başka 3 yük gemisi hasara uğratılmış ve bir petrol gemisinde yangın çıkarılmıştır.

Katuganın cenup batısında, Mecdin'in şimal batısında ve Rjev yakınında düşman, tanklarla desteklenen hücumlarına devam etmiş ve bu esnada uğradığı zayiata kat iyyen ehemmiyet vermemiştir. Bütün bu hücumlar, Alman kıtalarının sarsılmaz müdafaası karşısında akamete uğramıştır.

85 tank yok edilmiştir. Hava kuvvetlerimiz, düşmanı bilhassa Rjev kesiminde kanlı zayiata uğratmıştır.

Bir ağustosla 24 ağustos arasında Sovyetler, 2505 tayyare kaybetmişlerdir.

Ayni müddet içinde doğu cephesinde 140 Alman uçağı kaybolmuştur.

Harp donanmasının himaye kuvvetleri, şimal sularında bir düşman denizaltısını batırmışlardır.

Berlin, 26 (A.A.) — Zwoelf Uhr Blatt gazetesinin askeri kaynaktan öğrendiğine göre, Alman zırhlı kuvvetleri Stalingrad kesimindeki düşman tahkimatında yeni gedikler açmışlardır.

Bern, 26 (A.A.) — Stefani: Moskovadan alınan haberlere göre, Stalingrad varoşları halktan tahliye edilmiş ve evler teker teker kaleler haline sokulmuştur. Novorosiski'deki sivil halkın tahliyesine de başlanmıştır.

Berlin, 26 (A.A.) — Alman baş komutanlığının, Stalingrad bölgesindeki muharebeler hakkında verdiği tafsilâta göre, tanklardan mürekkep bir hücum grupu Stalingrad'ın cenup batısında 20 kilometre genişliğinde kurulmuş yüzlerce blokhavzdan mürekkep bir Sovyet müdafaa sistemini, fevkalâde şiddetli çarpışmalar sonunda yarmıştır. Cesaretli hücumlar neticesinde, Alman kuvvetleri, Sovyet mevzilerini yardıktan sonra düşman batarya mevzilerine varmış ve bu bataryaları, bütün topçularile beraber imha etmiştir. Büyük hava teşkilleri de dün Stalingrad'ın şimal batısındaki düşman mevzilerini bombalamıştır.

Cevat Açıka'ın ile Molotof arasında

Moskovada iki görüşme yapıldı

Moskova, 26 (A.A.) — Reuter:

Türkiyenin Moskova yeni büyük elçisi Cevad Açıkalın geçen hafta Moskovaya gelişinden beri Sovyet hariciye komiseri B. Molotof'la iki görüşme yapmıştır. Büyük elçi, Moskovada kendisine gösterilen samimi kabulden mütehassis olduğunu söylemiş ve iki memleket arasındaki çok iyi münasebetleri belirtmiştir.

ZAFER BAYRAMI ŞEREFİNE
LALE nin büyük programı İLK DEFA
TÜRKÇE
ZAFER ORDUSU
GARY COOPER | MADELEIN CARROL | PAULETTE GODDARD | AKIM TAMIROFF
Bugün matinelerden itibaren LALE'de

Millî bir dâva

Nuri Demirağ ve Türk Hava Kurumu anlaşmazlığı

Yazan: **Faruk FENİK**

[Pazar günü Yeşilköyde Nuri Demirağ'ın tayyare alanında yapılan parlak hava gösterilerini bir röportaj halinde yazan arkadaşımız, Nuri Demirağ'la, Türk Hava Kurumu arasında olan rekabetten bahsetmiş ve bu rekabetin nereden ileri geldiğine, ertesi günkü yazısında temas edeceğini bildirmişti. Bir kaç gündür yazılarımızın fazlalığı dolayısile neşredemediğimiz bu yazıyı, bugün neşrediyoruz. Milli bir dâvaya temas ettiği için okuyucularımızın merakla takip edeceklerine kaniiz.]

Geçen sene, İnönü kampına gittiğim zaman orada yetişen yüzlerce talebeyi görmüş ve sevinmiştim. Artık Türk semalarına Türk kartalları hâkim olabileceklerdi.

Orada, bana Nuri Demirağdan çok bahsettiler. Lehinde ve aleyhinde söylenen birçok sözleri can kulağile dinledim. İstanbula geldiğim zaman işi meydana çıkarmak için uğraştım ve nihayet işte bugün burada, Nuri Demirağ tayyare alanında, bunu bana Nuri Demirağ değil, eski Türkkuşu (yeni Hava Kurumunun) talebeleri anlattılar.

Gözleri yaşlıydı, desem hiç de işi izam etmemiş olurum. 4 - 5 kadar genç, gürbüz talebeydiler. Uçan tayyarelere hasretle bakıyorlardı. Konuşmalarından ve gözlerinden yüreklerinin yandığını hissettim. Yanlarına yaklaştım.

İçlerinden B. Sabri Çakın anlatmaya başladı:

«— Galatasarayda talebe idik. Her yaz Türkkuşunun kampına gider, talim görürdük. 1938 senesinde plânör brövesi aldık.

Ayni sene paraşüt brövesi, ertesi sene de, yani 1939 da motörlü turizm brövesi aldık. O zaman Türkkuşunda hocamız bulunan Tahir Maner'e göre, Türkkuşunun en iyi talebelerindendik. Gayetle güzel uçuyorduk.

Elimize bir sertifika vererek, bizi İstanbula yolladılar. O gün bugün bütün müracaatlarımıza rağmen, uçmak için fırsat bulamadık.»

Sabri Çakın hararetli hararetli anlatıyordu. Yanında bulunan arkadaşı Ercüment lâfa karışarak dedi ki:

«— Biz oraya ihtiyat pilot olmak gayesile girdik. Halbuki bugün ihtiyat pilot değil, tekaüt pilotuz. Uçmaya alışan bir insanın arkadaşlarını uçarken görüp de, böyle yerde kalışı kadar acı birşey yok.

Biz Hava Kurumuna o kadar pahalıya malolduk ki, bunu ödemek lâzım gelse, ancak hayatımızla ödeyebiliriz.

Hava Kurumunun bugün bizden istifade etmeyişi, hem paranın, hem de gayenin kaybolmasına sebep oldu.

Türkkuşu bizi alıp yetiştirirken bir gayesi, bir plânı yok muydu?

Yok idiyse, bizi yetiştirmek için neden bu kadar masraf etti?

Biz kendisine, bize bir iş ver demiyoruz. Antrenman imkânları verilsin. Senelerce uğraşarak elde ettiğimiz uçuculuk kabiliyetimiz kaybolmasın...»

Gençler daha çok şeyler söylediler. Hepsini aklımda tutamadım.

Oradan ayrıldım. Nuri Demirağ etrafını çevirenlere anlatıyordu. Kulak misafiri oldum.

«— Bir defa değil, bin defa yazdım. Bütün dosyalarım Hava Kurumile ve hükûmetle olan muhaberata ayrılmıştır. Ne dedimse yapmadılar. Ne istedimse yapmadılar. Araya giren kimselere Nuri Demirağ kendi tipi tayyare istiyor demişler. Böyle hiç bir iddiam yok. Bütün emelim Türk çocuklarının uçmasını temin etmek. Türkiyede büyük, bir milli hava endüstrisi kurmaktır. Yaptığımız tayyareler yalnız Türkiyede değil, bütün dünyada rağbet görmelidirler. Burada hiç bir kazanç gayem yok. 1926 senesinde noterden yaptığım vakıfnamemde bildirdiğim üzere şimdiye kadar olan ve bundan sonra da olacak bütün servetim Türk milletine bırakılmıştır.

Bütün gayem, Türk gençliğinin yetişmesidir. Bu iş öyle muazzam bir iştir ki, şunun bunun servetile olamaz. Bu işe, devletin el koyması lâzımdır.

Bu iş Hava Kurumunun yaptığı gibi plânörle yapılamaz. Plânörde sükût var, motörlü tayyarede ise gürültü.

Gençler, sükûttan gürültüye geçince şaşırıyorlar. Muvaffak olmak için motörlü tayyarede yetişmek lâzım.

Bu millete ihtiyat elemanlar lâzım. 1000 değil, 2000 değil, yüzbinlerle ihtiyat elemana ihtiyacımız var.

Ben koca bir ummana yalnız bir katre koyabiliyorum. Yetiştirdiğim 20 küsur talebe ummanda bir katreden başka birşey değildir. Devlet bana yardım etsin ki bu katreleri çoğaltayım.

Bu davaya hepimiz canla başla sarılalım. Bu dava ne Nuri Demirağ davasıdır, ne de Türk Hava Kurumu davası.

Bu dava Türk milletinin bakasını temin edecek millî bir davadır.

Bu davayı tahakkuk ettirmek için hepimiz elbirliğile çalışalım. Zenginler parasile, ihtiyarlar duasile, mütefekkirler kalemlerile, bu davanın tahakkukuna çalışsınlar. Ben kendi elimden geleni yapıyorum.»

Nuri Demirağın bu işte hüsnüniyet sahibi olduğu yukarıdaki iddiasından anlaşılıyor. Memleket ve millet namına temenni edelim ki, Türk Hava Kurumu da bu hüsnüniyeti takdir etsin ve elbirliği yaparak Türk semalarına Türk kanatlarının gerilmesine yardım etsin.

Faruk Faik Fenik

Radyo

BUGÜNKÜ PROGRAM

7.30 Program ve saat ayarı, 7.32 Vücudumuzu çalıştıralım, 7.40 Ajans haberleri, 7.55 Karışık program (Pl.), 8.20 Evin saati.

ÖGLE

12.30 Program ve saat ayarı, 12.33 Saz eserleri, 12.45 Ajans haberleri, 13.00 Şarkı ve türküler.

AKŞAM

18.00 Program ve saat ayarı, 18.03 Çifte fasıl, 19.00 Konuşma, 19.15 Dans müziği (Pl.), 19.30 Saat ayarı ve ajans haberleri, 19.45 Chopin'den yarım saat (Pl.), 20.15 Radyo Gazetesi, 20.45 Hüzzam makamından şarkılar, 21.00 Ziraat takvimi, 21.10 Şarkı ve türküler, 21.30 Konuşma, 21.45 Oda musikisi, 22.15 Korolu müzik (Pl.), 22.30 Saat ayarı, ajans haberleri ve borsalar, 22.45 Yarınki program ve kapanış.

RADYOLİN

ile sabah, öğle ve akşam

Her yemekten sonra günde 3 defa muntazaman dişlerinizi fırçalayınız

Acı hakikatler

(Başı 1 incide) /***/

B. Kemal bize, vaziyeti bütün açıklığile, yana yakıla anlatarak dedi ki:

— 4 kamyonum var. Bir kaç senedenberi bu tevzi şekli ile ancak bir lâstik alabildim. Tevzide lâstiğin kıymeti, 200 liradır. Halbuki biz bunları kara borsadan 1400 liraya alıyoruz. Kara borsayı yaratan otomobil acentaları değil, herhangi bir inşaatı üzerlerine almış müteahhitlerdir. Müteahhit kamyonlarına, meselâ herhangi bir yolun yapılması için 20 tane lâstik veriliyor. Müteahhit aldığı bu lâstiklerin hepsini kullanmıyor. Kira ile tuttuğu kamyonların sahiplerine bu lâstiklerden 8 ini vererek işini pek alâ gördürebiliyor. 12 si de kendisine kalıyor. Bu kalan 12 lâstiği de kara borsa üzerinden tutturabildiği fiyata satıyor. Meselâ ben daha dün 1400 liraya bir otomobil lâstiği satın aldım.»

Şoförün anlattıklarını aynen yukarıya kaydettik.

Istanbulda böyle bir hâdisenin oluşu, tevzi işlerinin ne kadar yolsuz bir şekilde yapıldığını göstermekte ve müteahhitlere verilen lâstiklerin müteahhit ihtiyaçlarından çok fazla olduğunu ispat etmektedir. Bugün bir çok depolarda o kadar lâstik vardır ki, bunlar tevziatta yapılan aksaklıklar yüzünden küflenmiş, hattâ bir kısmı sıcaktan birbirine yapışmıştır.

Bundan başka müteahhitlere verilen imtiyazlar da o kadar geniş'emeğe başlamıştır ki, bunlar şehir harici vilâyet plâkalarile Istanbulun göbeğinde, en lüks arabalarla istedikleri gibi dolaşmakta ve kendilerine, ses çıkaran bulunmamaktadır.

Diğer taraftan öğrendiğimize göre bugün Istanbulda kara borsa üzerinden istenildiği kadar benzin dahi bulunmaktadır. Tenekesi 25 - 30 liraya satılan bu benzinler bazı fabrikalar ve ziraî işletmeler tarafından mutavassıt tüccarlara satılmakta, onlar da bu benzinleri kara borsa üzerinden şoförlere satmaktadırlar.

Bugün şoförlerde gördüğümüz gurur, herhalde onlara fazla para kazanmıya alışmış olan müteahhitlerden geçmiş olsa gerek...

Sıhhiyede tayinler

Ankara, 26 (Vatan) — Sıhhat ve Içtimaî Muavenet Vekâleti, Antalya hastahanesi operatörü Sabriyi Sıhhat Vekâleti müfettişliğine, Ağrı sıhhat müdürü Refik'i Edirne sıhhat müdürlüğüne tayin etmiştir.

Raşid Rıza Tiyatrosu

Halide Pişkin beraber

Her akşam saat 21 buçukta Harbiyede, BELVU bahçesinde alaturka kısmında bu gece

YUMURCAK

Vodvil - 3 - Perde

Istanbul Belediyesi Ilânları

Kadıköy kazası dahilinde yaptırılacak muhtelif yolların inşaatı açık eksiltmeye konulmuştur.

Keşif bedeli (5455) lira (09) kuruş ve ilk teminatı (409) lira (13) kuruştur.

Keşif ve şartname Zabıt ve Muamelât Müdürlüğü kaleminde görülebilir.

Ihale 11/9/942 cuma günü saat 14 de Daimî Encümende yapılacaktır. Taliplerin ilk teminat makbuz veya mektupları, ihale tarihinden (Sekiz) gün evvel Belediye Fen Işleri Müdürlüğüne müracaatla alacakları fenni ehliyet ve kanunen ibrazı lâzım gelen diğer vesikalarile ihale günü muayyen saatte Daimî Encümende bulunmaları. «9252»

Sipahi oğlu HASAN HUSNÜ BursaPazarı

BURSA PAZARI

Hasan Hüsnü Sipahioğlu

Sultanhamam caddesi 4. Tel. 20625

Yatı mekteplerine gidecek çocuklarımızın Yatak, Yorgan, Battaniye, Çarşaf, Havlu, Pike örtüsü, Çamaşır ve bilûmum tuhafiye eşyasını ehven fiatlarla mağazamızda bulabilirsiniz.

Çanakçalı firması

(Başı 1 incide) */*

24 kuruşa topladığı çeltikleri, Istanbul piyasasına getirip çeltik haline koyduktan sonra kara borsada 120 — 140 kuruş üzerinden pirinç sattığına işaret edilmişti.

Son zamanlarda tüccarın tüccar tarafından kontrolünü temin maksadile kurulan pirinç murakabe heyetine seçilen Çanakçalı, seçilmeden bir kaç gün evvel, «elimde pirinç yok» derken heyete girdikten sonra «elimde mevcut binlerce çuval pirinci 95 kuruşa piyasaya çıkarıyorum. Az fenalarını da daha aşağı fiyata çıkaracağım» demiş ve bu söz Ticaret odası kâtibi umumiliği, tüccar ve bazı kimseler tarafından alkışla karşılanmıştı. O zaman yazdığımız bir yazıda, bu vaziyeti izah etmiş ve kendisine 53 kuruşa mal olan pirinçleri 95 kuruşa yani kiloda 42 kuruş kârla satan Çanakçalıyı alkışlamak değil, hesap sormak lâzım geldiğini ileri sürmüştük.

Firmanın iki defa Millî korunma mahkemesine gittiği ve bir üçüncüsünün işe teşkilâtının lâğvile yüz üstü kaldığı hakikati ve açık neşriyatımız karşısında Istanbula gelen Ticaret Vekilimizin bu işle yakından alâkadar olacağını ve bu hesabın Çanakçalıdan sorulacağını beklerken vaziyet tahmin ettiğimizin tamamile aksi çıktı. Vekile yanlış malûmat verilmiş olacak ki, Çanakçalı tebrik edildi; bulgur imalâtının bir kısmının kendisine verileceği vaadinde bulunuldu. Ayrıca da Ankarada yapılacak çeltik fabrikası müsaadesinin Çanakçalıya verileceği bildirildi.

Şimdi, mühim bir hâdise ile karşılaşmış bulunuyoruz:

Çanakçalı firması, bizim kendisinden o eski günlerin hesabının sorulmasını istediğimiz firma değil midir?

Takdir edilişine bakılırsa, hayır!

Evvelki günkü gazetemizin birinci sayfasında gümrük muhafaza teşkilâtı tarafından bir vatandaş aleyhine yapılan fena ve çirkin isnadı muahaze ederken, bugün Çanakçalı firması hakkında böyle bir yazı yazmamız belki hayret uyandırabilir.

Fakat şurasını evvelden söyliyelim ki, bizim bugünkü yazımız evvelki yazılarımıza aksetmiş olan hakikatlerin meydana çıkmasına yardım maksadiledir.

O zamanlar, halkın en zarurî ihtiyaç maddesinde ihtikâr yaparak pirinç fiyatlarını alabildiğine yükseltti iddia olunan Çanakçalı firması bir kaç gün evvel tebrik ve takdir edilen firma değilse bu anlaşılmalı.

Yok, ayni firma olup ta yürütülen iddialar çürükse alâkadar makamlar bu işi inceliyerek vaziyeti aydınlatmalı ve işin mahiyetini olduğu gibi ortaya koymalıdırlar. Tâ ki bu firma üstünde efkârı umumiyede kalmış şüphe ortadan kalksın.

BULMACA

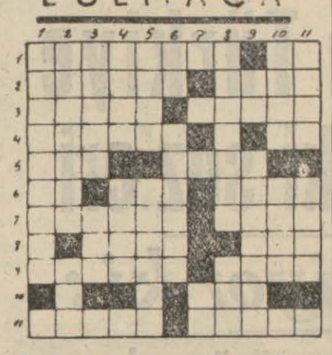

Soldan sağa: 1 — Ufak gaz ocağı; Bir iskambil kâğıdı. 2 — Bir meyva; Bir içki. 3 — Sayı; Felâket. 4 — Nezretmek; Bir mabut. 5 — Yanmış kömür; Hatıra. 6 — Bir renk; Bir yemiş; Hamız. 7 — Bir nevi kumaş taciri; Hiddet. 8 — İstirahat; Çoban. 9 — Bir kadın adı; Eklil. 10 — Üye. 11 — Eski bir silâh; Dericilikte kullanılan bir madde.

Yukarıdan aşağıya: 1 — Bir nevi koyun. 2 — Yurdumuzun bir kısmı; Tavır. 3 — Karar kılınan yer; Olmamış. 4 — Tersi: halk şiiri; Okur. 5 — Tersi: yalvarma nidası; Ateşçi. 6 — Bir musiki işareti; Eşeleme. 7 — Bir hayvan. 8 — Askeri karargâh; Üye. 9 — Su; Bir ot. 10 — İrat; Gösterme. 11 — Dizi; Tersi: meşhur bir bestekâr.

DÜNKÜ BULMACANIN HALLİ

Soldan sağa: 1 — Mukabil; Şen. 2 — Eşeleme; Az. 3 — (Du) man; Keman. 4 — Akara (araka); Ana. 5 — Kamarot. 6 — (Ma) ta; Ma. 7 — Nara; İl. 8 — (Ce) ri (de); Zoraki. 9 — Aşıranlar. 10 — Adi; An; Atan. 11 — Kenan; İn.

5 — Kamarot. 6 — (Ma) lta; Ma. murlar; Ak. 2 — Uş (şu); İade. 3 — Kemakân; Şin. 4 — Alâka; Arı. 5 — Benam; Ran (Nar). 6 — İm (mi); Ramazan. 7 — Lekara (Arakel); On. 8 — Arlan. 9 — Şamata; (S) aat. 10 — Ezan; İkrar. 11 — Na; Ali.

BORSA

26 AGUSTOS 1942

1	Sterlin	5,22
100	Dolar	130,70
100	Pezeta	12,89
100	İsviçre frang	30,365
100	İsveç kronu	31,16

ESHAM VE TAHVİLÂT

% 7 1934	Sıvas-Erzurum 2-7	20,00
% 7 1941	Demiryolu 2	19,71

DOKTOR

ORFANİDİS

Cild ve Zührevî mütehassısı

Beyoğlu Suterazi sokak No. 5

Nil apartıman 2 ci kat Tel 43734

ZAYI

Sahibi bulunduğum Türkiye Imar Bankasının beş hisselik ve yüz lira kıymetindeki hâmiline ait 002901 numaralı hisse senedi zayi olmuştur. Yenisini almak üzere müracaatta bulunduğumdan zuhurunda hükmü olmadığı ilân olunur.

Yüksek Mühendis: Haydar Tokal

Belediye nerede?

Bir kahve, tam 200 kuruşa!

Bu derece kontrolsuz bir iş, bizi olduğu kadar herkesi de hayrete düşürmüştür.

Eminönü Halkevi tarafından tertip edilen Millî oyunlar festivali, şehrin tanınmış eğlence yerlerinde devam ediyor. Fakirlere yardım, onlara kışlık odun ve kömür temini gibi iyi gayelerle işe başlıyan bu festival eğlencesi, bilinmiyen bazı sebeplerden dolayı gayesinden ayrılmış ve gayeyi fakir halkten ziyade, zengin gazinocunun lehine çevirmiştir.

Dün bir kariimizden şu mektubu aldık. Aynen neşrediyoruz:

«— Zeybek oyunlarına bayılırım. 5 arkadaş dün akşam karar verdik, gidelim festivalde bol bol seyredelim dedik. Kalktık Maksim'e gittik. Giriş servisinden sonra içeride önümüze bir tarife getirdiler. Şöyle ucuz bir şey içelim dedik. Bir de ne görelim en ucuzu gazoz, 200, kahve, çay 200 kuruş... Bundan ucuzu yok. En pahalısı da yerli şampanya 25 lira. Geri dönmemize imkân yoktu. Birer kahve içtik. Adam başına 200 er kuruş verdik. Ustelik bir de garson ücreti aldılar.

Verdiğimiz para, eğer festival heyetinin gayesinin tahakkukuna, yani fakir halkın kesesine gitseydi yüreğimiz yanmıyacaktı. Bu kadar pahalı bir tarifenin hiçbir kontrola tâbi olmayışı, oradaki garsonların ve müessese müdürlerinin işleri istedikleri gibi tanzim edişleri, alınan bu paraların yüzde birinin bile festival heyetine gitmiyeceğini bize açıkça ispat etti.

Ankara Emlâk Acentası

Ankara Emlâk acentası sahibi Hayri Dilman Istanbulda Beyoğlunda Tünel hanında

ANKARA EMLÂK ACENTASI İSTANBUL BEYOĞLU ŞUBESİ

adile bir şube açmıştır. Ankara'da olduğu gibi burada da bütün müşterilerin emir ve arzularını tam bir itimad ve emniyetle takip edecektir. Ankara'nın en eski ve tanınmış bir emlâk müessesesi olan

Ankara Emlâk Acentası

şubesine her iş için bilâtereddüt ve tam bir inanla müracaat edebilirsiniz. - Ankarada olan bütün işlerinizi de bu vasıta ile yaptırınız. -

Her nevi Emlâk, Arazi, Alım Satım, İdare ve Kira İşleri deruhte eder. Müracaat eden yanılmaz.

ADRES : Ankara Ulus meydanı. Telefon: 2181

Istanbul Beyoğlu Sümbül sokak Tünel hanı kapı 2, daire 7 — Telefon: 42904. T

Üniversite A. E. P. Komisyonundan:

Üniversiteye alınacak soba borusu ve teferruatı için 20.8.942 tarihinde yapılan açık eksiltmesinde verilen fiyat yüksek görüldüğünden ayni şartlar ile 31.8.942 pazartesi günü saat 15 de Rektörlükte açık eksiltmeye konulmuştur. Şartname Rektörlükte görülür. (9134)

ILK - ORTA - LISE

Kız Erkek **Istiklâl Lisesi** Yatılı Yatısız

Talebe kaydı için pazartesi ve perşembe günleri müracaat edilebilir. Eski talebe kayıdlarının yenilenmesine 10 eylûle kadar devam edilecektir.

ŞEHZADEBAŞI, POLIS KARAKOLU ARKASI

Telefon: 22534

Maarif Vekilliğinden:

Muhtelif vilâyetlerdeki gezici köy demirciliği ve marangozluğu kurslarına aşağıdaki izahat ve şartlara göre öğretmen alınacaktır.

Isteklilerin belgelerile birlikte vekilliğe müracaatları ilân olunur

1 — Kurslara yalnız bölge sanat okulu mezunları alınacaktır.

2 — Taliplerin fiili askerlik hizmetlerini yapmış olmaları lâzımdır

3 — Bu şartları haiz olanlar kısa bir denemeden geçirilecekler ve bu denemede muvaffak olurlarsa gezici köy kurslarına öğretmen tayin edileceklerdir.

4 — Bu öğretmenlere bidayeten 75 lira ücret verilecektir. Bunların terfileri barem kanunundaki esasata göre yapılır.

5 — Taliplerin vekilliğe verecekleri dilekçelere aşağıdaki evrakı bağlamaları lâzımdır.

a — Diploma örneği,
b — Askerlik terhis tezkeresi örneği,
c — Nüfus tezkeresi örneği,
d — Hüsnühal kâğıdı,
e — Vazife yapmasına mâni sıhhî bir arızası olmadığına dair resmî doktor raporu. «9127» «7061«

ADEMİ İKTİDAR VE BELGEVŞEKLİĞİNE KARŞI

FORTOBİN

S. S. İ. MUAVENET VEKÂLETİNİN RUHSATINI HAİZDİR

HER ECZANEDE BULUNUR POSTA KUTUSU 228

REÇETE İLE SATILIR

Yüksek Mühendis Mektebi Müdürlüğünden:

1 — Ikmal imtihanları 14 eylûlde başlayıp 26 eylûlde sona erecektir.

2 — Mektebe giriş için kayıt muamelesi 1 eylûlde açılacak ve 4 birinciteşrin pazar günü akşamına kadar devam edecektir.

3 — Giriş müsabaka imtihanları 5 Birinciteşrin pazartesi günü başlıyacaktır. «9137»

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ

ZİRAAT BANKASI

Kuruluş tarihi: 1888. — Sermayesi: 100.000.000 Türk lirası

Şube ve ajans adedi: 265.

Zirai ve ticari her nevibanka muameleleri.

Para biriktirenlere 28,000 lira ikramiye veriyor

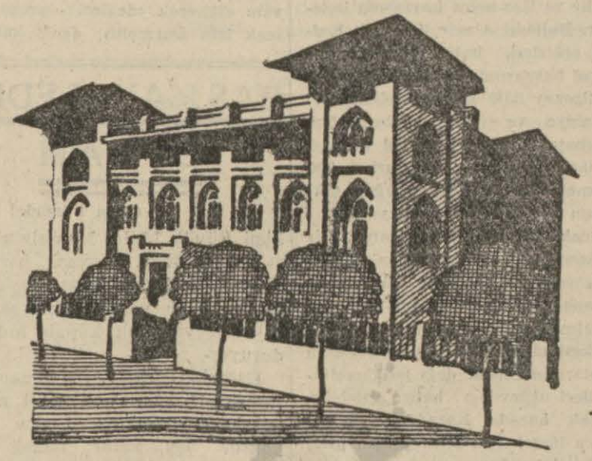

Ziraat Bankasında kumbaralı ve ihbarsız tasarruf hesaplarında en az 50 lirası bulunanlara senede 4 defa çekilecek kur'a ile aşağıdaki plâna göre ikramiye dağıtılacaktır.

4 adet	1,000 liralık	4,000 lira	100 adet	50 liralık	5,000 lira
4 »	500 »	2,000 »			
4 »	250 »	1,000 »	120 »	40 »	4,800 »
40 »	100 »	4,000 »	160 »	20 »	3,200 »

DIKKAT : Hesaplarındaki paralar bir sene içinde 50 liradan aşağı düşmiyenlere ikramiye çıktığı takdirde % 20 fazlasile verilecektir.

Kuralar senede 4 defa. 11 mart, 11 haziran, 11 eylûl, 11 Birincikânunda çekilecektir.

Sahibi ve Neşriyat Müdürü : Ahmet Emin YALMAN

Vatan Neşriyat Türk Ltd. Şti. Vatan Matbaası